„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторницом на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — к.
на по године . . . . . 7 ф. — к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 3. У Новом Саду у недељу 7. јануара 1890. ГОДИНА XXV.

Позив на претплату.

Почетком ове године ушла је „Застава“ у 25. годину свога живота, и овим отварамо претплату на „Заставу“ за годину 1890.

Ми указујемо на свој дојакошњи рад, и уздамо се, да ће нас тај рад најбоље препоручити. „Застава“ ће се, као што се по себи разуме, и надаље лепршати у слободоумном табору нашег народа, на бедему народносном, автономном и напредном. Напомињемо још само то, да смо се постарали, да „Застава“ и на даље буде извештавана не само о догађајима у нашој отачбини, него и из свију српских и словенских крајева, а учинићемо све могуће, да круг „Заставиних“ сарадника још проширимо.

Цена је „Заставе“ обележена на челу листа.

Обраћамо се на своје начелне пријатеље, да нас својски помогну и у скупљању претплатника.

Том приликом им и опет обраћамо пажњу на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове, а нарочита претплата стаје на њих 3 фор. годишње.

У Новом Саду, 2. јануара 1890.

Уредништво „Заставе.“

КОШУТ И ТИСА.

II. — Будимпешта, 2. јануара.

Од неколико дана по закону о инколату од 1879. године Кошут није више угарски грађанин. Истина, Тиса и владина штампа изјавише, да они Кошута и на даље сматрају за угарског грађанина, али по смислу споменутог закона Кошут формално није више угарски грађанин.

Читаоци знају, да је у парламенту и изван парламента велике борбе било око тога, да се тај закон измени на корист Кошуту. Опозиција, нарочито пак крајња левица, спремна је била да употреби све и сва, да се Кошуту очува формално право угарског грађанства. У тој намери крајња левица није презала ни од парламентарне опструкције, т. ј. при прорачунској расправи хтела је да тражи код сваког прорачунског ставка гласање по имену, не би ли одуговлачењем прорачунске расправе добила времена, да народ узбуни и тиме примора Тису да попусти. Тако би и било, да Тиса у последњем часу није био попустио.

Вредно је прегледати, како се Тиса од почетка држао у Кошутовој ствари. Кад је посланик Ирањи, вођа крајње левице, поднео био предлог, да се закон о инколату ревидује у том смислу, да нико не губи грађанског права, док га се сам не одрече, тада је Тиса, знајући да се тај предлог подноси једино Кошута ради, изјавио, да не налази за нужно, да се закон о инколату мења. Ирањи, и ако је у говору којим је свој предлог пропратио био, нагласио да тај закон задаје велики ударац Кошуту, јер га лишава грађанског права, ипак у самом предлогу није тражио, да се закон Кошута ради мења, нити је хтео, нити је могао то да тражи. Тиса је у свом одговору и то рекао, да се закон не може мењати за љубав једном човеку, па ма то и сам Кошут био.

Закон се једном човеку за љубав нити може мењати, нити може доносити. Владина је штампа пребацивала крајњој левици, да баш то хоће, те је због тога оптуживала, као што је и Тиса у парламенту чинио, да није лојална према владару, чију је династију Кошут на дебрецинском сабору 1849. год. детронизовао, престола лишио. Било их је доста од крајње левице, који су позивајући се на околност, што су о Фрањи Деаку после смрти му донели закон, тврдили, да се и о Кошуту може донети закон. Али то су два са свим различита случаја. Све кад би могао за љубав једном човеку донети закон, о Кошуту се ни тада не би могао донети, јер Кошут не признаје садашње уставно стање у Угарској, не признаје садашњег владара, па како би онда могло бити, да парламенат донесе, а владар потврди закон њему за љубав. Ни сам Кошут није то захтевао, као што је признао не давно у једном писму.

Како рекосмо, у парламенту није ни крајња левица захтевала, да се од наређења закона о инколату нарочито изузме Кошут, него да се унесе општа формула, по којој и Кошут може остати угарски грађанин, а да тиме не дође у сукоб са својим начелима. Није нужно спомињати, како сваки зна, да је читав покрет против закона о инколату учињен једино Кошуту за љубав. Да није њега, ником не би било пало на памет, да тражи ревизију тога закона.

Опозиција није мировала после одговора Тисина на Ирањијев предлог. Опозиција је знала, да је Кошутова ствар врло згодна, да доведе Тису у врло непријатан положај, па може бити и да га пољуља. Ако попусти, замериће се владару, ако не попусти, замериће се народу. И тако је опозиција хтела, да нагони Тису међу два жрвња, да га смрве. — После Ирањијева предлога дошао је предлог посланика Перцела, који је тражио скоро то исто, што и Ирањи. Тада је Тиса изјавио, да с обзиром на исељенике у Америку увиђа и сам непотпуност закона о инколату, али ће се празнине попунити онда, кад дође време ревизији тог закона. Сада пак још није време томе.

У први мах дакле Тиси није био непотпун закон у инколату; у други му је мах непотпун, али још није дозрео за ревизију. Тиса је дакле већ био почео да попушта.

Борба се продужила. Сабору су стизале преставке и молбе, да се закон о инколату измени на корист Кошуту. О тим молбама требало је да се решава у последњој саборској седници прошле године. Крајња левица, видећи да Тиса неће са свим да попусти, хтела је да отпочне опструкцију у парламенту. До тога није дошло, јер је Тиса изјавио у последњој седници, да ће што пре поднети на ревизију закон о инколату, међу осталим и из обзира према Кошуту. Та је изјава све изненадила. Крајња је левица славила своју победу, а владина је штампа гледала да ту победу омаловажи, претстављајући ствар тако, као да Тиса то није учинио, што је био дотеран до дувара, него што још у почетку није био противан ревизији.

Тисина се изјава свакојако тумачила. Опозиција је отуда изводила, да ће Тиса пасти, па кад ће већ пасти, хоће да је узрок томе популаран, те да се колико толико часно повуче са садашњег свог положаја. Опозиција се преварила у рачуну. Кад је владина странка на нову годину поздравила Тису, Тиса је изјавио, да се никако не мисли повлачити и да је рад да настави борбу. У опште је Тисин одговор јако изазивао опозицију. О Кошутовој се ствари тако изразио, да је и изгледало, да неће доћи до ревизије закона о инколату. Не беше то Тиси првина да опозива оно што је једном рекао. Тиса је опозвао своја начела, само да се дочепа владе. Од тога доба то му је постало занат. Зна се, зашто се Тиса на нову годину јуначио: да умири оне тамо у Бечу.

После нове године Тиса се променио. Сада изгледа да ће доћи до ревизије закона о инколату; бар тако је обрекао Тиса ових дана Ирањију, вођи крајње левице. Сва је дакле прилика, да ће се по свршетку прорачунске расправе приступити к ревизији закона о инколату.

Према овоме изгледа, да је Тиса придобио владара за ревизију закона о инколату. Али се види и то, да су се сви они преварили у рачуну, који су очекивали да ће Кошутово питање оборити Тису.

Нас су се ови догађаји у толико тицали, у колико су кадри били, да пољуљају Тисин положај. Тиса је запао био међу две противне струје, али је одржао равнотежу. Томе се не треба чудити. Тиса од кад је на влади, не поштује, никаквог начела. Држи се као јапунце према ветру. Попушта, пориче задату реч, пузи и просјачи, само да се одржи на министарској столици. —

Опозиција је и изван парламента развила живу борбу на корист Кошуту. Многе вароши изабраше Кошута за почасна грађанина. Крајња левица намерава и у Будимпешти да предложи Кошута за почасна грађанина, рачунајући да се владина странка томе противити неће, јер ко се томе противи, тај је код Мађара анатемисан. Али десило се нешто, што ће тај предлог канда спречити. Један је будимпештански лист донео вест из Бечa, да је из кабинетске канцеларије приватним путем поручено будимпештанском главном градском начелнику, да пошто по то гледа да спречи тај предлог, јер у противном случају, краљ неће више долазити у Будимпешту.

Не ћемо да лупамо главе, да ли је та вест истинита. Али како полузванични листови не побијају те вести са свим, изгледа да има нешто у ствари. Вероватно је, да је та вест потекла из дворског круга, и ако без знања владарева, и јасно показује расположење у дворским круговима. А да је то миг будимпештанцима, да се узму у памет, и то је бливу памети. Владина је странка довикивала пре опозицији, да бира између владара и Кошута. Опозиција је на то потрзала своју лојалност. Сада изгледа, да дворски кругови хоће да доведу пред ту алтернативу будимпештанско преставништво.

По свему се види, да је Кошутово питање ударило оним путем, којим ни опозиција није хтела. Крајња је опозиција у неприлици. Она је солидарна с Кошутом од 1848. године, када је дао земљи слободоуман устав, а није солидарна с Кошутом од 1849. године, када је на дебрецинском сабору прогласио независност угарске државе и детронизовао хапсбуршку династију. И ако Мађари хоће да одликују само Кошута од 1848. године, двор ипак гледа у њему само револуцијонара и непријатеља династије, зато је појмљива осетљивост двора према покрету, који хоће да изабере Кошута за почасног грађанина угарске престонице. Крајња левица непрестано кука у парламенту, што се краљ са својим двором мало бави преко године у угарској престоници. Зато ће крајња левица по свој прилици одустати од свога предлога, да не би тиме владара са свим отуђила од угарске престонице, а одустаће тим пре, што би према садашњем положају пропала с предлогом, а то би опет шкодило угледу Кошутову.

Бележимо то као знак времена, а остајемо у уверењу, да Кошутово питање неће оборити Тису. Али и ако га неће оборити,

ЛИСТАК.

БРОЈ 75.

ОД Ф. КОПЕ-А.

Свитница је страшан, природа је величанствена.

То је један од скитача, какви се често виђају за време жетве. Овај има још тако одвратан изглед, да су га морали одбити са сваких врата, на која је закуцао, тражећи рада.

Јасенов штап, на који се ослањаше, мање личи на путнички штап, но на разбојничку батину. На леђима кратког ланеног капутића, беше масном бојом написана нумера. Знак са галије или тамнице.

Колико му је година? Несрећа их нема! Висок а сув, иде лако као какав младић, па ипак су му, на опаљеном лицу, густи, жути бркови већ преседи. Дрско је затурио свој ивбледели вувени шешир. Лице му је бакарне боје; плаве, оштре очи одају одважност. Иде бос, без сумње, да чува своје велике цокуле, које је брижљиво заметао у војнички ранац. Иде чврстим кораком, у целом држању има нечег дрског и војничког.

Иде једном узаном стазом, преко житна поља; високо класје му је скоро до рамена. Не зна куд га пут води. Око њега је непрегледна равница, пуста и тиха, као што је то у јунским врућинама. С десне стране: жито, раж, овас; с леве: овас, раж, жито. Тамо даље само један рест, коме лепаше један гавран; а много, много даље, шумовити брежуљци, који изгледаху плавкасти у хоризонтској магли.

Иде он мирно стазом; овде поље пуно различка, овамо буве. Баш пред њега церчи, као из очајања, прчак више, па остаде. На небу нема ни облачка, сунце сјаји своју славу. Свитница убриса рукавом чело, и, уздигнув главу, баци мрачан поглед према небу.

У очи тог дана беше пресео у једно велико село, закуцао је на свана врата и питао свуда промукло и повијено:

„Има ли рада за један дан?“

Свуда му се одговорило, пошто га је сваки погледао од главе до пете, после погледа, у коме се огледаше неповерење сељака или страх домаћице:

Нема . . . Нама нико не треба!

Остала су му још три суа. Купио је комад хлеба, и успут једући, продужио је у сумрак свој пут.

Крај пута протицаше поточић; он клече и напи се воде. Кад се смркло, ноћ јунска, пуна сјајних звезда — пресече он ограду и леже у жито. Ранац му је био узглавље. Како је био умеран и взвурен, спавао је док се опет сунце није родило.

Пробудио се у влажној трави, тело малаксало, подиже се тромо, протеже се и промрмља:

— О Боже! Боже!

За тим продужи пут друмом — „старим врањевским друмом“ који вођаше кроз шуму.

Јутро беше пријатно. Мирисава свежина осећала се са зелениła. Трава крај пута беше тако росна да изгледаше модра и као да беше засејана малим цветићима, белим као млеко, ружичастим и плавкастим, и то све тако чистим и лепим. На врхове високог дрвећа бацаше сунце своје прве зраке. Тичице извијаху своје миловзвучне песме. На двадесет корачаји од путника, два несташна зечића прећоше у неколико скокова друм и нестадоше у шуми.

Свитница мишљаше о својој страшној прошлости.

Као сироче одранила га је нека баба. Из свог се детињства ничег више не сећа, до ли страха од увек уздигнуте руке своје хранитељке.

Он је одрастао купећи влаће по стрњикама и суво грање по шуми. Од његове хранитељке се свако бојаше. Држаху је за врачару. И сама вероваше у то, вероваше у чудновате појаве, тако кад би нашла у своме кокошињаку, једно јаје мање бело но остала, она би га разлупала, верујући да је у њему змија. — Дала је дете у школу, где је научио читати, писати и рачунати. Његови другови, сељанчићи црвених образа, пуни злобе и пакости, звоху га копилетом, сином врачаринним; преврен од њих, и он је њих презирао. Често је било туче, где је он увек био најјачи.

У четрнајстој години остане сам; умре му стара хранитељка. У околини не могаше наћи рада. Нашао га је најпосле код поштара, који преузимаше железничку пошту, и коме требаше слушче за шталу. Месечна награда била му је 3 франка, псећа храна и постеља од сламе. Вршњаци су га мрзели, а девојке га се стиделе. Држаху га за сулудог, јер је био дрвљачан. У вароши, до које има три миље, није никад био. Тако је постао млад и развијен младић, кад га при регрутацији узму и пошљу у 75-ту регименту.

Из првог времена у регименти, може се рећи, беху му једине лепе успомене. Први пут је овај парија, овај паћеник, познао једнакост, правду. Униформа беше сувише тешка лети, сувише лака зими, али је ношаху сви војници подједнако. Свакидашња чорба од кромпира, често га је љутила, али је други једу као и он. У соби на једној постељи баш до његове, спаваше један племић, кога увеше у војнике после неких младићких лудорија. Друг с другом се тиваше. Овде — какво изненађење! — Овде

ипак ће бити по њега доста јак ударац. Још неколико снажних удараца и Тиса мора пасти.

Писмо из Русије.

(Руске финанције.)

Петроград, 30. децембра 1889.

Мало је њих, који верују, а још мање њих, који признају, да ће Русија своје финанцијско стање исто онако опоравити и у ред довести, као што се у опште руска царевина традиционално развијала, напредовала и усавршавала.

Руски противници, а то су готово све државе у Европи, пре кратког времена предказивали су, да је раскомадање Русије као и државно банкротство неизбежно. Чак и гласовити канцелар немачке царевине, кнез Бизмарк, био се пре две године заборавио, па је отпочео рат против руских артијских вредности и све употребљавао, како би само поткопао кредит Русије и довео руску државу у новчану неприлику и забуну.

Кнез Бизмарк није добро познавао Русију и руске одношаје, па се дао завести од чивутског новинарства, које је и сувише сложно противу Русије и њених финанција. Али најпосле показало се, да се кнез Бизмарк уме преварити у рачуну: његово војевање против руских артијских вредности не само да је убило његов углед, него је грдно оштетио, не Русе и Русију, него баш немачке капиталисте, који су имали у својим рукама сигурне руске артије, које су за добре и скупе новце куповали, а после јевтино, на своју велику штету, у руске и француске руке вратили. Немци су имали руске артијске вредности у рукама за које су плаћали 220 марака за стотину руских артијских рубаља. Ту цену оборио је кнез Бизмарк на 162 марке. Кад су руске артијске вредности тако ниско пале биле, руска држава и руски великаши по то су куповали што год су више могли своје вредности, те су Немци при томе штетовали најмање 500 милиона марака. Ту су своту Руси профитирали. Сад је цена руских артија у Берлину 224 марке за 100 артијских рубаља.

Бизмарк, Немци са Чивутима показали су се много слабији према Русији у овом погледу, него што се мислило. У Русији се нашао један јединцати човек, који је не само Бизмарка, него и све остале руске противнике надмашио. Тај је човек данашњи руски министар финанција — Вишњеградски. Он је примио на себе терет, да руске финанције без повећања порезе уреди, и он је срећно то учинио.

Тек су се навршиле три године, од како Вишњеградски управља руским финанцијама, па је толико тај човек учинио, да се опораве и у ред доведу руске финанције.

Пре свега избавила се Русија Немачке и њених капитала. Средоточиште руских новчаних операција пренесено је из Берлина у Париз, или правије рећи у Петроград. Сад Немци не говоре више, да имају милијардама и милијонима руских артијских вредности. Кнез Бизмарк избавио их је од те бриге, али их је и нехотице оштетио штетом, која засеца у велике своте.

Сад је руски кредит скочио. Сваки зајам, који је руска царевина у најновије време закључила, испао је тако сјајан за Русију, да су се Немци и други руски противници чисто забунили због тога.

За све то време видимо, да је Русија врло вешто водила своје државно газдинство и све је употребљавала, само да се на свим линијама штеди, а што је најглавније, да се народ не преоптерети и услед тога не осиромаши.

Што се хтело, то се и постигло.

Прошле као и ове године није било у државном буџету мањка него се показао вишак.

Државни буџет, који је ту скоро публикован показао је тако сјајне резултате са којих се не само министар финанција него и свеколики руски народ може поносити.

Буџет за 1890. годину тако је сјајан и повољан, да му се збиља руски народ може радовати.

Ова година била је у истини, ако не баш неплодна, а оно бар неповољна, јер је било губернија, у којима је било неродице, а у опште није било ни за половину жита, као што је то било прошле године.

Државни буџет за 1890. годину врло је опрезно удешен и показује ове бројеве:

Државни директни приходи изнашају 888,898.051 рубљу, и то: од директне порезе 87,129.984 руб., од индиректне порезе 491,259.268 руб., од регала 34,665,053 руб., од државних добара 83,766.234 руб., од отплате земаља 95,802.089 руб., разних прихода 96,275.423 руб., ванредних прихода 15,869.465 рубаља.

Редовни државни издатци ови су: државне обвезе и дугови 266,147.192 руб., за државну управу 621,311.090 руб., за ванредне издатке 57,810.700 рубаља У ванредне расходе уврштена је свота за железнице и пристаништа 45,318.700 рубаља; за ново оружје 10,500.000 рубаља. Целокупна свота директних државних издатака за 1890. годину јесте 887,457.282 рубље.

Кад се сравни примање с издавање показује се у државном буџету вишак од 1,440.769 рубаља.

Најважније је у руском буџету, што се директни порези никако не повишавају и што врло умерену своту од 87,129.984 рубље представљају, што показује, како народ врло мали порез плаћа. Још се мора и то у рачун узети, да у Русији не постоји монопол соли, дувана итд. и да још увек стаје 100 килограма соли 60—70 копека.

Н.

НЕКА ДЕЛА ГОВОРЕ!

За што „Браник“ таји праве узроке догађају на новосадској жељезничкој станици? — За што не сме да изнесе ток целог догађаја на јавност? — За што не сме да штампа писмо које је сам огласио?

* * *

Из Вршца нам пишу:

Жалостан догађај који се на Туцин-дан у Новом Саду десио, изгледа да је некој господи добро дошао, јер изгубљеног друга, за којим они крокодилске суze лију, прежалиће они брзо, јер његовом сирћу нестаде и оног, који је по њих најопаснији био и који је знао, лажи кринку са лица здерати. Не одобравамо убијство али најодсудније осуђујемо поступак Мише, који се дао завести од подлаца, којима чак ни породичан живот не беја светиња.

Но ми сада стојимо пред свршеним чином, јер што је морало или не морало бити збило се. Једног покрива хладни гроб, а други очекује судску пресуду по којој ће се видити, је ли морало до овога доћи.

Није нам намера да овде о свршеном чину говоримо, већ хоћемо да се осврнемо на делање господе око „Бранника“, који по уобичајеном начину, небирајући сретства, хоће своје противнике пред народом да омаловаже и депунцирају. Као свугди тако и код нас нађоше се „корифеји“, који су до данас већ свакој постојећој партији припадали, па се данас као „Браниковци“ граде. Ми велимо просто им било; наше срце заплакати неће што нису уз нас, али се најсвечаније ограђујемо, да се они као целокупно грађанство пред светом претстављају. Дела, господо, потписе оних у чије сте име онај телеграм „Бранику“ отправили, у ком потписателеграм грађанство вршачко, па да вас видимо, колико сте на броју? јер без овлашћења у туђе име што радити сматрамо за безобразлук и дрскост оних, који се тако што усуде. Ми не можемо ништа имати против тога ако поједини што учине, али се морамо оградити да поједини у име целог грађанства што раде без одобрења. Тако исто не можемо против приређеног парастоса ништа имати, али кад знамо, да се овај парастос у име црквене општине приређује морамо се запитати: које овлашћен да у име једне општине што ради? Црквени одбор је орган црквене скупштине, који за своје делање има овој одговарати. Но у овом случају није одбор ни извештен већ се усудише неки са сокака, да даду посмртнице у име црквене општине штампати, да ће се парастос одржати. Парастос су могли једномишљеници приредити, а поједини људи, који чак ни чланови општине можда нису, а свамо се за такове износе и у име општине раде.

У нашем месту има неколико апостола Браниковачке клике, који се из све снаге упеше да грађане уз њих задобију, па се служе најподлијим сретством, одговарају оне који до јако „Заставу“ држаше, да ју више не држе. Највревнији члан ових „буржијаша“ је на жалост познати учитељ Мокса Павтелић, који се већ једном приликом показао достојан Димитријевића, јер је и он у својој глупости напао на част једне женске због чега је и вијао. Овај се човек усудио да на „Заставу“, коју црквена општина држи напише „retour“ но као што чујемо, осујећена му је намера, јер „Заставу“ је црквени одбор закључио да држи, те је само он и властан да ју врати, но које се на вељу жалост г. Павтелића неће десити. Од дана када се катастрофа десила, уредништво „Бранника“ јако се бацило у трошак, сваком поштом шаље 15 до 20 бројева за растуривање, не били тако што више присташа задобило, но нека их, нека! Они, који се још и данас усуђују називати се пријатељи Милетића, а одвраћају свет од „Заставе“ њима у очи велимо, да су лажи и да они никада пријатељи Милетића нису били.

Ми се тврдо надамо, да ће и остала наша српска места слеодовати примеру Вршчана, и да ће се у што већем броју претплатити на Милетићеву „Заставу“, јер ћемо овакам делом доказати да смо достојни били Милетића. Србине брате, на теби је да ово докажеш! =

* * *

Из Ужице смо добили овај допис:

Нисам од оних, што радо пискарају. Највећма волем да сам неми посматрач. Али сад је и мени прекипило. Има много људи, који да их запита човек ма шта из историје српске, не би знали ни бекнути. Има многи, који ама баш ништа не знају о борби овостраног народа, па се сад потписују и они те шаљу своје изјаве саучешћа. Па зашто они то чине? Та за бога, како би им име у новине дошло. Ено неки Вршчанин, тако се осмелио, па рече, да се вршачко грађанство стиди Јаше. Не, не Јашо, не стиди се тебе Вршац, ти си само оно учинио, што си мислио, да као човек, као муж мораш учинити!

По схватању „Бранника“ Томић им је за свашта био крив. Он је био крив зато, што се није покорио господи око „Бранника“, само зато, што су они старији. Они хоће безусловну покорност. Штета само што су та лепа времена одавно прошла. Томић им је и зато крив, што грађани новосадски хоће да се једна врло добра новосадска учитељица, као за награду са салаша у варош премести, и то законитим путем, избором. По схваћању „Бранника“ свако може рачунати на награду за свој труд, али једна учитељица не. Богати адвокат др. И. Вучетић може добити награду од двеста педесет дуката, а учитељица нека пропадне тамо на салашу. Др. И. Вучетић је метнуо у џеп 250 дуката од сиротиње уветих без икакве грише савести. Награду му доделио одбор и исплатио без знања скупштине. „Застава“ је против те неправде устала, па је зато ужасно Томић скривио. Томић им је и зато крив, што већина скупштинска хоће да се земља новосадске српске црквене општине појединим земљоделцима продаје. Господа око „Бранника“ радије дају земљу једном богатом закупнику, а он после нека гули како зна. Редак је био број који „Бранника“ а да се не фалише како је све уз њих, а „Застава“ нити има претплатника, нити присталица. Затим критикују у „Бранику“ рад новосадске српске црквене општине „некад и сад“, веле да је Јаша све само своје присталице увукао у црквено-школску скупштину и одбор, а њих старе борце мал не све истиснуо. Да чудне логике! Томић без игде икога истиснуо их, ма да су сви уз њих. Тако „Бранник“ у другом броју пориче што у првом тврди. Таких противуслова било је у „Бранику“ вас дан.

Та зар није и сам Миша толико пута напао Јапу да је социјалиста, ма да га је пре неколико година баш он бранио од тих напада. Па је ли то доследност? Да, Томић је крив што није штедио ни књижевне крадљивце, па ма тај књижевни крадљивац био професор српске велике гимназије и члан „Матице Српске“.

Кад све то није помогло, онда је дошао један научен, образован човек, па срамоћењем туђих жена, рушењем породичне среће хоће да сруши Томића!

Највећи грех је породичну срећу разрушити. Србин све може да отрпи и дуго да трпи, али ко му у породичну срећу дирне, не прогледа лако. Ко о овоме хоће да суди, нека метне руку на срце, па нека каже, шта би он у таком случају радио. Јаша је убио као муж срамотитеља своје жене, а не политичког противника.

А то је оно зашто „Бранник“ само песнички нариче, а неће истину да изнесе. Веле, Димитријевић је погинуо као мученик свога уверења. Доста зло кад му је то уверење било: срамоћење туђе жене, рушење породичне среће! Лепо врло лепо! „Народе, осуди га!“ — веле они песнички — „а материјално се претплати на „Бранник.“ Да, да народ ће изрећи свој суд, па ако осуди Томића као политичара, као браниоца своје жене никад, никад неће. — Тако мислим ја, тако мисли цела Ужица, тако судимо сви.

Т—а.

* * *

Из Тиса-Сент-Миклуша добисмо ово писмо:

„Врло нас је немило дирнула вест о несрећи, која се десила на новосадској железничкој станици у очи Бадњег-дана. Поражени и поплашени том вешћу, помислисмо, да ћемо морати пропасти и изгубити се, као војска без вође. Читајући пак у цењеној „Застави“ чланак: „Јели морало бити?“ и чланак: „Нека дела говоре“, охрабрили смо се на ново, над

беху сви једнаки. Уздигнути се изнад других, добити „чин“, беше довољно само једно: покорност. Он је то вршио без усиљавања. Бистрији и писменији од многих глупана у црвеним панталонама, добије на крају прве године капларски, на крају друге поднаредничи чин. Сад редови приношаху први руку капи кад га сретаху.

Један тренутак у пићу, лудости, био је довољан, да га упропасти. Добије нареднички чин. Једног дана, имајући код себе четни новац, три чаше абсита, које је попио на искап једно за другим, зачикан и из животињског каприса за једном покваренoм женеском, — све то учини га кривцем, лоповом.

Од тада му је судба страшна била. Пошто је дошао себи, би осрамећен пред еполетама и почасним крстом. Дегредирао га ратни савет. После тога дошле су друге године у афричким батаљонима, рад на путевима на сунчаној припеци, жута грозница.

Из ове пећи изашао је сажежен вечитом жеђи пијанце и са гангреном у срцу.

Никакве будућности више, никакве наде више. Своје је време одслужио, никога није срео, ко би му пружио руку, те га извукао из глиба. Овде радник, онде просјак, скитница је ишао и лутао равним путевима, прошлост га је пратила. Кад га је глад сувише мучила, он је чинио мање крађе, он „крадуцаше“. Строга рука правде више пута му се спуштала на плећа. Где је био пре две године? — У затвору. Где је био последње зиме? — У затвору, опет у затвору. Већ је три дана, како лута по овој непознатој земљи у сред жетве и он не могаше наћи рада.

Потрошио је последњи су, појео је последњу кору хлеба. Шта ће бити? Шта ће радити?

Идући непрестано правим путем, дође на једно раскршће. Ту беше један крст са Христом грубе изрезаним у дрвету. Киша је већ опрала боју с груби. Скитница слегну раменима и оде у лево. Двеста корачаји даље види лепу белу сеоску кућу. Кућа беше одвојена од пута једном ледином и оградом. Млада једна жена у плавој јутрењој хаљини, закопљена сунцобраном беше на доксату и зваше дечка, који се играше у трави.

Дете стрча матери, а кућни пас у три скока дође до ограде и лајаше на сумњивог путника.

Овај показа песницу на ову богату кућу, где и цвеће изгледаше да показује срећу. У дивљој жељи за самоћом, он се упути једном узаном ставом у поље.

Тако је доспео у ову велику пожану, у средину високог класја, уморан, гладан, сам, изгубљен, очајан.

На једном закукуриче петао. Кућа беше близу. Био је сувише гладан. Тим горе! Иђиће тамо, просиће, украшће, убиће. Ако је нужно. Заману батином и убрза корак. На крају стазе, која наједном савијаше он се нађе пред једним малим мајуром. Одважно пређе преко авлије, поплашена се пилеж разбеже, он се упути право ниској кућици, која беше сламом покривена, притиште кваку на стакленим вратима, врата беху затворена.

Ој! викну колико је могао, причека неко време и понови још два пута.

Никаква одговора. Сигурно су сви из куће отишли у поље на рад.

Скитница уви руку у иструлее шешир, пребије једно окно, провуче руку и гурне резу, врата опустише.

Нађе се у ниској собици. Ту беше постеља, камин, наћве, полица и сто, на коме беше велики округао хлеб, кухински нож и једно отворено паклo дувана. У собици беше и један тежак растов орман, у који сељак крије своју уштеду, неколико луидора или талира, у кеси или старој чарапи.

Први пут у свом веку обија, ризикује тамницом. Па ако! треба довршити започето дело.

Хитро довати нож са стола и пође орману, да га обије. Баш поред ормана на дувару беше у црном оквиру један исписан листак, који привуче његову пажњу. Махинално баци поглед на листак и прочита ове речи:

„75-та пешачка регимента“.

На једанпут се заустави.

То беше војничка објава на име неког Дибил, каплара 2-ге чете 3-ћег батаљона.

Дакле хтео је да покраде једног човека из своје старе регименте. Истина не из његовог добра. Датум беше скорашњи. Ах' опет....

И гле, узбуђен, он се устеже, да учини удар. Ах' је то глупе, промрмља полугласно. Опет му се оте поглед на сто, где су хлеб и дуван. Реши се брзо. Преполови хлеб, извади луле из џепа и напуни је: Оволико се може позајмити једном другу. Зар не? За тим изађе из куће, и једући хлеб упути се истом ставом натраг на друм. Кад опет са запаљеном лулом, прође поред Христа на раскршћу весело развуче усне на шалу афричког војника и рече:

— „Знаш ли, да сам служио у 75-ој регименти, па зашто не учиниш, да још вечерас нађем рада?*)

Беч 2. јануара 1890.

С француског
Нег. Велизарић.

*) Прочитано и примљено у седници срп. акад. друштва „Зоре“ на бадњи-дан прошле год.

смо дознали, да је Томић само част своје породице бранио од више времена. Противник се инак није хтео оканути тог гадног посла, већ је ударио у најподлију жицу. И ми, судећи по разговима, које смо читали, ваљда се морало тако свршити и доконати. А сад не можемо прећутати, а да се из свег срца не захвалимо новом уредништву и осталим сарадницима цењене „Заставе“, што сте се подухватили и зауздали тог, истина, тешког али праведног посла, те ће се цењена „Застава“ и на даље у том правцу непрштати и нас правој мети упућивати, у нади, да ћемо доћи до жељене цели. Само истрајте! Правда побеђује, и ако доцније. Народ је уз вас, па ће нам и Бог помоћи.

У име овдашњих једномишљеника

Мита Букуров.“

* * *

Пишу нам из Вел. Кикинде:

Хитам вам јавити, шта су наши мудраци „испланирали“. План је кован у канцеларији др. Ж. Богдана, али сумњам да ће се извести, јер чини ми се да и сами у то сумњају, зато и врбују читаоничке чланове, да им предлог подупру на главној скупштини, а предлог је овај: да читаоница „Заставу“ због Томић-Димитријевићеве ствари више не држи. Али им то никако за руку неће поћи, јербо су сви ратари и занатлије на страни „Заставе“. „Браниковци“ кад су прочитали у 153. броју „Браника“ изјаву саучешћа о смрти Мише Димитријевића из Кикинде, и видели толике докторе, мисле сигурно цела је Кикинда на њиној страни. Али се јако варају, јер кикиндске становинке Србе сачињавају скоро сами ратари и занатлије, а у изјави осим једног занатлије више се није потписало, а од ратара цигло ни један, дакле по том се може судити, да народ није уз „Браник“ него уз „Заставу.“

Један занатлија.

* * *

Из Иринга стиже нам овај поздрав:

„Као и свагдар, тако и сада чврсто стојимо уз програм старога и опробаног борца дра Светозара Милетића. Не дајте се ни од чега пољулати, народ је с вама! Нека се као и свагдар виј „Застава“, коју је наш прваК развио. Срдачно поздравље.

Иришки чланови целокупне српске народ. слобод. странке.

* * *

Из Сентомаша стиже нам овај брзојав:

Верни „Заставиним“ начелима поздрављамо народне борце, који раде на утврђењу, проширењу и унапређењу наше странке. Народ је здрав и уме добро да суди; зна да дели кукољ од жита. Познаје он те наше назови ауторитете, који се дограбише златних брда препоруком народног бранioца старца Милетића. Па тако се враћа зајам? Ауторитетском навалом уклоњен је Јаша Томић са позорнице политичког рада, али народно срце биће сад већма него икад за она света начела, која је „Застава“ проповедала а која и сад проповеда. Моловићу, и остали не биле вам просто! Зар је у вас начело везано за једног човека? Зар се не бојите народног суда? Слава и хвала снажним рукама, које раде на народној слободи и напретку!

Радикални Србобранци.

* * *

Нишка „Слобода“ под насловом „Грозан Туцин-дан“ има овај чланак о томе:

У Новом Саду, на сами Туцин-дан, догодио се тај грозан случај, да је на железничкој станици један српски новинар другога српског новинара убо ножем у прса тако, да је други услед тога после неколико минута и издавио. Онај, који је убоден и умро, зове се Миша Димитријевић, и био је власник и главни радник листа „Бранника“, а овај, који је овога убо — убио, зове се Јаша Томић и био је уредник листа „Заставе“.

Пре него што ћемо дати извештачу из Новог Сада реч, ми ћемо заред бољег разумевања тога догађаја нешто да испричамо, што нашој публици није добро познато а ваља да зна, те да тај грозни догађај боље разуме.

После болести, која истрже Светозара Милетића, политичког вођа оностраних Срба, из реда опозиције мађарској влади и српским клерикалцима, — стадоше се редови онамошње слободоумне народне странке колебати и разређивати, и најпосле је дошло до тога, да су некада прваци те странке, повели народ правце у странку мађарске владе и без икаквих услова или концесија од стране владе. Људи из новије омладине, као Лаза Нанчић, Јаша Томић и други, видећи ово, одупру се томе да спасу демократски програм слободоумне странке и њезине тековине, као нешто што већ постоји и што ваља сачувати као основ за даљи рад. Они су своје гледиште отворено и јавно изрекли. Покојни Лаза је у својој брошири усвојио тако звани Бечкеречки програм, рекавши „напред можемо, натраг не смемо“. Тако је исто и Јаша Томић учинио у својој брошири, захтевајући као и Лаза, да се програм допуни са захтевима у привредном и културном погледу.

Рад ове двојице и њихових једномишљеника уродио је добрим плодом: народ је презрео неверне „нотабилитете“ своје а мађарска их влада није подигла, и тако су они били изиграни. Сад је ваљало српску народну странку преустројити и утврдити, и на томе су вољно и искрено радили поменути чланови „нове омладине“, како их онда зваху. Њих дочека у првом реду сад покојни Миша Димитријевић а затим и други, па најпосле и др. Полит. Све је то било лепо и красно, док не изби позната сујета „старих бораца“, који се не могоше никад свићи да сматрају једнога Јашу или Лазу као себи равна; а ови опет не беху вољни да играју улогу ћирица тих „старих бораца“, који су пред све њихове учености и искуства погрешили, па народ сматрали да се уморио у борби, па ову неће више, те који су згрешили, па тај народ, који их је прославио и наградио, у одсудном часу напустили. Та самосталност ових младих али видовитих људи није годила сујетним и уображеним величинама тих ауторитета; а још су им незгодније били ти људи, што им критички праћаху сваки корак и њихове грешке и недоследности осуђиваху. Лаза умре а Јаша Томић им остаде као кост у грлу.

Миша Димитријевић, као најискренији међу својим пријатељима, први је Јашу прихватио, а кад је дошло до раскида, он се највећма окомио на Јашу и на Јашину супругу; то по својој осетљивијој нарави од својих другова, то по својој доброти, којом су се његови шпекулативни другови умели користити. Тако је покојни Миша долазио све већма у опреку са Јашом. Међутим су у свом листу „Браniку“ сви редом нападали на Јашу, највише лично, а Јаша, прозревши њихову намеру, остави их да буду „занимљиви“, а сам се зарече, да „Браник“ више неће читати, нити што на њега одговарати. У свом одговору на њихова вазазивања у пашквили „Прва реч пред собор“, он рече ово:

„Људи око „Бранника“ знаће најбоље, шта им је циљ, али су ти „стари борци“ били још увек млади за то, да ме наведу на танак лед, те да ја понизим „Заставу“ до просте новинарске пиљарице.

Познато је, шта се десило онда, кад је „Браник“ имао у рукама ону моју изјаву, да му нећу одговарати. Његови господари, били су сигурни да ја нећу изаћи на среду и рећи им: „Лажете бестидници“, па су најгоре извртали. И као што на заједничком ђубришту има сваки права да изручи своје ђубре, тако је „Браник“ отворио своје ступце свакоме, да у њему изручује своју злоћу и гадне грдње против мене. Људи ма које странке, старо и младо, све је то долазило, само ако је хтело да се натресе надамном, јер је сваки знао, да ја на нападаје, који тамо извлазе, нећу одговарати.

Ја сам мирно гледао и чудио се послу „озбиљних људи“, који су мислили, да ће тиме убити мене, а не себе“.

Тако је борба са политичког поља пренета на лично и приватно земљиште, па се лично морала и довршити. Противници Јаше Томића и нису могли политичком раду његовом озбиљне замерке учинити; напротив, он кад год их је на делу оцењивао, набрајао им је вазда мана и увек се доцније показивало да су увек грешили, кад су из ината радили против његових предлога и мисли. А и у личном животу нису му ништа могли изнети, што би га као некарактера теретило, као што ће се видети мало даље и из онога, су чим је Димитријевић мислио морално да га убије.

Јаша Томић није обичан човек. Он са читавом главом надмаша све своје „славне“ непријатеље, звали се они Миша Димитријевић, др. Вучетић или др. Полит — они су потпуно шепртље према њему. То показује њихова гадна борба у „Бранику“ против Јаше, која траје годинама и они — људи славне прошлости, нису у стању да га друкче себи с пута уклоне, него нападајем на његову личну и фамилијарну част; а он је њих ишћушкао из њихове општине у Новом Саду и ишћушкао би их до сад и из „Матице“ и „Позоришта“, да не мисли боље и даље, него што то имају обичај његови шепртљански непријатељи.

Такав необичан човек — а ту необичност знају и у себи признају и сами они уображени полубогови новосадски — није бандит и разбојник, што је свога противника, који му не смеде на мегдан части изићи, — на јавном месту убио. Он је свој живот прежвало био, чим је покојног Мишу на двобој позвао, и он је тако исто своју главу на коцку метнуо, кад је пошао да га убије; а ко своју главу залаже за своју част и за образ своје жене, тај није мучки убица, тај је јунак на бранику своје части, јер је јунаштво своју главу жртвовати.

Да наведемо неке Јашине речи, како он о својој глави мисли, пошто и тако нећемо можда никад више уживати у његовом цветном и разговетном стилу. У свом последњем одговору на једном месту вели:

„Знамо ми и одвише добро, да је свака капљица Политове, Вучетићеве и Димитријевићеве крви одвише скупоцена, а да би је требало излагати опасности; увиђамо ми сувише добро, да они имају да изврше велике задаће; осећамо да их народ треба и да не би могао без њих, али ваљада ће се признати и то, да је и нама малима и незнатнима сваком своја глава мила“.

Јест да је за оностраног народ много изгубљено овим несрећним догађајем, јест да је крв и нож бачен међу тамошње стране баш у очи црквеног сабора, који је требао, јако то требовао, да их сложне затече — Јаша затворен, а Јота пуштен; али је до тога морало доћи. То је опет мудро дело „старих бораца“, који су „првом речи“ и приватним задевицама хтели пред сабор да расчисте ситуацију. За таку чистину нека пред народом приме и одговорност.

А на начелним и личним пријатељима Јашиним је, да збију своје редове и да се упну из све снаге, те да замене Јашу. То је потребно народа оностраног ради; јер на њиховој је страни начело, правац и рад, а на противничкој су изванђали ауторитети, који сматрају да је народ њих и њихових интереса ради.“

За тим долази подробан извештај о самом догађају.

Политички преглед.

Стање на острву Криту. Из Крита стижу вести, да тамо не иде све како ваља. Духови су се опет увбудили, а мало треба, па да опет букне устанак. Бегунци се скупљају по брдима с тога, да отпочну нову борбу, јер, као што атински листови јављају, Шакир паша не ради онако како би требало. Грчка влада непрестано представља, да је критско питање везма важно за одржање европског мира, али због тога, што већина сила показују уздржљивост у критском питању, не предузима никакве дипломатске кораке. Представке Русије код Порте нису ништа користиле Крићанима, пошто Султан сумња, да Русија неће с тим да постигне неке особите цели. О критском питању у последње време је био постигнут известан споразум, али ће сад потпуно споразумљење бити отежано услед нових немира на Криту. До год се Крит не сједини с Грчком и задовоље осећања критског народа, све дотле ће на њему бити немира и нереда. Султанови фермани и мисије Шакир-пашине неће имати никаквог успеха, пошто су то све мере палијативне природе.

ДОПИСИ.

(des) Будимпешта, 4. јануара. (Барон Николић пред депутацијом црквене општине пештанске.) И код нас се канда одомаћио обичај, да се о новој години иде председницима црк. општина на честитање, што је свакако хвале достојно, да се бар заслужним људима још за живота укаже бар један пут у години почаст и признање на труду им око унапређивања поверених им завода, ако су се т. ј. у истини за ову пашили и трудили.

Нећемо да испитујемо оне побуде, које су руководиле пештанску црквену општину, када је ова корпоративно своме председнику г. барону Федору Николићу нову годину честитала, но толико знамо, да ни г. барон није много више допринео, него његови претходници, те би тако цео овај чин новогодишњег честитања код г. барона могли просто свести на један прост чин — куртоазије.

Ако је истинит дословни извештај престоничких листова, донесен приликом честитања новогодишњег, то се г. барон на ласкав поздрав г. Стеве Јовановића, некадањег владиног посланика кикиндског, а сада судије код будапештанског судб. стола и потпредседника црк. општине, још ласкавије захвалио на пажњи, нагласив, да он за успешан рад у црк. општини пештанској у првом реду општинарима, а нарочито њиховом сложном и заједничком деловању има да благодари.

Довде је требао да буде на ласкав поздрав — из куртоазије отпоздрав. Но не тако г. барон, којем се баш тада дала прилика, да и он прослови коју при тако згодној прилици, па шта је смислио, то је и учинио. Само што се и том приликом г. барон држао оне познате му девизе: „како играм да играм, само да се наиграм.

Г. барон вели, да ће ова нова година бити значајна по нас Србе у Угарској и Тројединци већ и с тога, јер ћемо скоро добити сабора, на којем ће се избор наше врховне поглавице црквене и уређење односаја црквено-школских предузети. Ово смо ми одавно очекивали, очекујемо непрестано, али канда га г. барон et consortes у скорој прошлости нису очекивали. Ко зна, бил' ми сабора у опште видели, да је Герман још у животу, јер је г. барону и друговима за живота Германова све у свом реду било. Сада дабогме нема им „пријатеља“, па ваља све у свој ред довести.

Г. барон вели, да манемо сваку политику (?) на страну, те да пред очи узмемо само добро наше цркве и задатак, како да што повољније решимо силне питање нашег црквено-школског живота. Треба — вели даље — да наше општине удруженом снагом пораде на том, како би се „сложан, строго лојалан (!) рад, законитост, ред и сталност, огледала у свима стварима наше црквено-школске автономије.

Кад се узме ова изјава г. барона на мерило, то исто и знам нешто и не знам ништа, јер свега тога, што на уста г. барона чусмо, беше увек на свим нашим саборима. Но г. барон сигурно и овде једно мисли, а друго говори а треће ради.

Да је то тако, види се из оног пасуса у говору г. барона, да се махнемо сваке политике. Какву политику мисли г. барон, то нам није казао, а познато је, да људи неодређеног правца збркане појмове о свему имају, па би таку збрку и у других људи волели видети. Ако је дакле реч о политици, то би г. барон требао први, да баци политику у запећак, јер од његове политике још нико није видео — пребијеног гроша. Но друго нешто боли г. барона. Долазе избори за црк. сабор, па би рад био г. барон, да се батали све оно, што су он и њему равни другови у политици дубоко измудревали, те да им се онако негледуш удели мандат, а за остало српски народе не бери бриге! Но варате се, господо! Ни до сад нисмо веровали вашим речима, па ни у будуће.

Г. барон је хтео, да мало из далека даде мирисати, како би он радо дошао на сабор. Верујемо, али смо уверени, да ће свест наших бирача и овог пута показати, да ће г. барон и друштво му кометно и овог пута код куће остати. Залуд трудба, залуд говор, кад се на сваком кораку види, да сте немоћни, лопта у туђим рукама. Ено вам избори жупанијских чиновника, па баш на ваше очи г. барене, потиснуше и ону шаку Срба, која је пред вама и угарском владом само у прашини пузити знала, па ни те људе — „скроз лојалне“ — нисте били у стању да протурите. Е баш се види, да вам сваки посао — јалов остаје.

Но да богме ви не престајете, да водите бригу о српском народу, од које се бриге једва видите, да сте живи. Сити смо ми вашег родољубља, но за то и памтимо добро све.

Sapienti sat!

Вести из места и са стране.

Кијевска духовна академија. Крајем 1889. год. навршило се равно 300 година, од како је основано кијевско богојавленско братство и школе при истом, коју је Петар Могила претворио у академију. То је био први виши учевни завод у Русији, који је играо важну улогу у историји руске просвете. Ова кијевска академија била је образац, другим духовно-научним заводима, који су после ње били основани.

А. Г. Рубинштајн, славни руски композитор, који је недавно славио педесетогодишњицу свога музичког рада, компоновао је нову једну оперу под насловом: „Горјуша“. Свиже за ову оперу узет је из приповетке Д. Н. Авекијева „Хмјелевая ночь“. Један критичар вели, да се ова опера Рубинштајнова може назвати: „руска опера par excellence“, јер је, према духу драмског садржаја, сва проникнута народним духом и народним начином певања, те ће по свом драматском и музикалном садржају заузети једно од угледних места међу производима руског музикалног рада.

Како Немци говоре о Славјанском и певачкој му дружини. Пре неколико дана давао је Славјански са својом дружином концерат у Бечу. Одмах иза првог концерта изађоше врло одушевљене критике по бечким листовима о Славјанскској дружини. Тако у „Новој Слоб. Преси“ пише професор Ханзлик овако: „Са сјајним и збиља заслуженим успехом певаше „Руска вокално-народна дружина“ господина Славјанског у великој дворани музичке задруге. Како музикални садржај руских оригиналних народних песама, тако и фино извађање ових, које човека просто задивљује, напослетку и шарена слика, коју пружа човеку група од неких 50 особа — људи, госпођа и деце — у њиховим сјајним народним костимима, доведоше публику до ентузијазма. Зато можемо сваком пријатељу музике препоручити од свег срца, да посети идући концерат, који ће та руска певачка дружина 13. о. м. приредити“. — У „нов. бечком „Tagblatt-у“ вели се између осталог ово: „Кад је г. Дмитар Славјански, који је са својом женом Олгом Агрењевом основао у Тверу руску народну капелу године 1872. и први пут са својим музичким приврженицима изишао пред бечку публику, поклонио јој се и зазвучао својим тенором, мишљаше човек, да он хоће Беч и публику, која се првог дана искунила, да поздрави и да јој по руском обичају со и хлебац понуди, али ништа од тога не би; стасити господин капелник, дигао се да пева речитатив, који долази у првој тачци, у балади из једанајестог столећа о славном диву Добрињи Никитићу. „Да ли да вам“ тако почињаше то музикално ословљавање — мила браћо причам о старим, добрим временима, а наиме о предању из уста у уста, које добисмо од наших предака“. И онда поче сама балада. — Руска скаска и легенда, руска народна и црквена песма нађоше у извађању северних гостију на многострану интрепретацију. Све те песме имају и поетичан текст за основу. Зна се већ, да штампана и нештампана поезија Словена крије у себи неисцрпљиво благо дубоког чуственога живота. Руси певаху о шумском чару и пролетној свежини, о храбром делији, што народе побеђује, па ипак одаје својој мајци највећу послушност и највећу љубав; они певаху о раним свадбама и љубавним јадима млада момка, о лепој бревовани, слатким јагодама и т. д. они величаху свога цара, жуђаху за својом игром, опеваху Волгу, опеваху своје немерене ливаде и степе, зелене пашњаке и милогучне голубове, и кад човек из педесет грла чује једнодушну хвалу руској домовини у звучним и јасним сопранима, па у громким и дурашним басовима, човеку дође, до помисли, да је Миньоном жарки поклич: „Онамо онамо хоћу с тобом драгане да пођем!“ не на Италију, него на Русију управљен, на ону неизмерну земљу, која се, како Руси гордо певају, од северног мора, па до дунавског ушћа простире — и при том мисли само на срећу у уживање. То је она мила обмана, то је она слатка моћ у песме“!...

ПОЗИВ

на свечани састанак књижевног одељења „Матице Српске“.

Позивају се сва г.г. чланови књижевног одељења, г.г. чланови „Матице Српске“ и сва остала поштована публика, да изволе доћи на свечани састанак књижевног одељења, који ће бити о св. Сави 14. (26.) јануара о. г. у дворани матичиној у 4 сахата после подне.

На том свечаном састанку говориће ови чланови књижевног одељења:

1. Секретар А. Хаџић у спомен и славу: **Јовану пл. Наки В. С. Миклушком, народном и књижевном добротвору.**

2. Др. Милан Савић у спомен и славу: **Јаши Игњатовићу, књижевнику српском и некадашњем уреднику „Летописа“.**

3. Милан А. Јовановић у спомен и славу: **Урошу Милутиновићу, члану књижевног одељења „Матице Српске“.**

У Новоме Саду 4. (16.) јануара 1890.

Председник „Матице Српске“:
Милош Димитријевић, с. р.
кр. саветник.

ПОЗИВ

НА ПОЗОРИШНУ ПРЕТПЛАТУ.

Пошто ће почетком јануара 1890. по ст. кал. српска народна позоришна дружина доћи у Нови Сад, то се отвара **претплата на 24 позоришне претплате.**

Цена је местима:

1. Седиште у кругу — — — 20 фор.
2. „ I. реда и на страни 16 фор.
3. „ II. „ „ „ „ 14 фор.
4. „ III. „ „ „ „ 12 фор.

Претплата се полаже или у један пут или у две рате, и то: прва рата одмах при почетку претставе, а друга после 12-те претставе.

Из љубави према нашем народном позоришту примили су на себе да купе претплату чланови управнога одбора: **Ђока М. Поповић, др. Милан Савић и Милан А. Јовановић.**

У Новом Саду 19. (31.) декембра 1889.

Председништво
„друштва за српско нар. позориште.“

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ НА

„ГОЛУБ“

ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ СА СЛИКАМА.

ГОДИНА XII.

Уређује га **Јован Благојевић**, учитељ срп. више девојачке школе, а издаје књижарница **Мил. Каракашевића** у Сомбору.

Са 1. јануаром 1890. године ступа „Голуб“ у своју дванаесту годину, од како излази; па желећи га и даље одржавати у животу, позивамо овим на претплату све оне, којима је ово подужеће мило.

„ГОЛУБ“ је покренут с намером:

1. да утврђује и проширује школско васпитање и образовање;

2. да буди и одржава свест о твојој светој вери и народности, да подстиче и одушевљава за све, што је истинито, поштено, праведно, лепо и добро;

3. да полако ствара српску читалачку публику, од које понајвише зависи бољи развитак и унапређење књижевности српске као једне моћне чиниоице за ширење просвете у народу.

Тежећи тој и таковој цели „Голуб“ доноси сходне песме и приповетке и чланке из свију струка науке, све језиком и слогом таким, да читаоци његови могу лако схватити дотичну ствар и њоме се користити. Држећи се оне Његошеве изреке: Шала је душа посластица, „Голуб“ овда онда доноси и невине шале, згодне забаве и игре, а за изоштравање ума и мисли доноси згодне коњичке скокове, ребусе, рачунске и геометријске задатке и друге загонетке и задатке, који се размишљајући решавају.

Оваку цел имао је „Голуб“ и досад пред очима и служио се оваким истим средствима ради постигнућа исте, па је на тај начин постао омиљен гост у свима крајевима где Срби живе. Искуство нам показује, да га многи и одрасли радо читају и користе се њиме. Оваким радом својим удостојио се он већ у два маха те части, да га је кр. српска влада у Србији у повећем броју откупљивала за дарование ученика на свршетку школске године. Ово је кр. српска влада чинила по оцени и предлогу највишег просветног тела у Србији, „просветног Савета“. Известилац Просветног Савета, који је у Српству познат и признат педагошки стручњак, у последњем извештају своме, којим подноси оцену своју о „Голубу“ вели између осталога и то **„да је „Голуб“ један од најбољих дечијих листова, који би служио на част дечијој књижевности и код већих народа, а уз то је по духу и правцу прави српски лист. Он служи на дику српској књижевности.“**

Па кад је „Голуб“ дојакошњим својим радом заслужио да о њему један стручњак овакав суд изрече и Просветни га Савет усваја: то ће се „Голуб“ и у будуће свим силама трудити, да такав и у будуће буде.

По цени „Голуб“ је најјефтинији српски лист, табак на коме излази већи је него ма у кога нашега листа те врсте и доноси прикладне слике. Из тога се пак види, да ни уредник ни издавач не одржавају овај лист из шпекулације за материјалним добитком, него ли из горенаведене цели. А како дајемо и занредне погодности скупљачима, то се надамо, да ће се и они свом снагом заузети да прошире број претплатника. Многи нам још и сад изјављују жељу, да би желели, да „Голуб“ два пут месечно излази; и ми сами то желимо, али нећемо да повишујемо цене му, пошто знамо, да се лист само с маленом ценом већма и већма ширити може, а што се већма шири, тим боље постизава цел. — Уз оваку малену цену, каква је сад, могао би „Голуб“ најмање 3000 претплатника имати, а да је више заузимања око њега, могао бити олако и два пут толико. **Но ако би се само на 3000 натерао број претплатника, то ми свечано обричемо, да ћемо га без повишице цене двапут месечно издавати.** Дотле пак, док број претплатника не достигне тај број, употребићемо све, да лист према броју претплатника у сваком погледу усавршујемо и све га лепшим и лепшим сликама украшавамо.

„ГОЛУБ“ стаје на целу годину 1 фор. За Србију 2 динара свима онима који претплату у плаћеном писму пошљу управо издавачу Мил. Каракашевићу у Сомбор. Скупљачи осим тога добивају на сваки 10 претплатника један на дар или новац за њега. Који родољуб претплати по који примерак за сиромашније ученике, тога доносимо под насловом **„Добротвори младежи,“** да му остане име за сва времена на углед и благослов млађима, на којима свет остаје.

1. бр. „Голуба“ за 1890. годину штампан је у повећем броју и ко год жели, може га на углед добити. 2. број и даље добиће само они, који се претплате.

Претплата се шиље књижарници: **Мил. Каранашевића у Сомбор (Zombor, Bácska.)**

У Сомбору 1. јануара 1890.

Јован Благојевић, уредник. **Мил. Каракашевић**, издавач.

РЕД ВОЖЊЕ

ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	3.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
198	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
228	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.33	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Између: Врбас-Кула и Нови Сад — сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мушевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.18	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Између: Врбас-Кула и Нови Сад — сваке среде и суботе)

ОГЛАСИ.

Weiße Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.45 per Meter — glatt und gemustert (ca. 150 versch. Qual.) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das **Fabrik-Depôt G. Henneberg** (k. k. Hoflif.), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

СТЕЧАЈ.

У Јасеновцу има се попунити учитељско место на српско-православној конфесионалној школи. Плата учитељска је: за обуку деце годишње 400 фор., за појање у цркви 60 фор., за тим ини обичајни доходци, стан и башта у нарави и 6 хвати тврдих дрва.

Они, који ово место желе получити, морају бити вешти у ноталном певању те у истом и децу обучавати. Молбенице, обложене нужним прилозима, имају се до 1. фебруара 1890. по ст. овој српско-православној опћини подастрети.

Српско народне школе одбор
2—3 у Јасеновцу.

ОГЛАС.

Пошто сам трећу велику брзопресу (Schnellpresse) добио и обрту предао, то једног доброг машинисту (који је и слагању вешт, првенство има) потребујем. Недељна плата од 8—10 ф. Ко жели може одмах наступити.

У Винковци 25. децембра. 1889.

Миливој Трумић
2—3 власник штампарије.

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

8—

ШТЕРНБЕРГ АРМИН

ВЕЛИКО СЛОЖИШТЕ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНАТА
БУДИМ-ПЕШТА
VIII. Kerepeserstrasse Nr. 36.

Велики илустровани ценовници бесплатно и франко. Ценовнике од хармонијума шаљу се само на особено захтевање.

Све оправке инструмената извршују се брзо и савесно. 9—10

РАЧУН БИЛАНЦИЈЕ

ЗАДРУГЕ ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У ТИТЕЛУ

за годину 1889.

Задруга за међусобно помагање и штедњу у Тителу, држаће у четвртак 18. (30.) јануара 1890. пре подне у 9 сати у дворани тителске политичне општине, своју **I. годишњу редовну главну скупштину**, на коју се п. н. удеоничари учтиво позивају. Дневни ред: 1. Прегледање годишњег рачуна са извештајем управе и надзорног одбора. 2. Давање опросница (абсолуторије.) 3. Измена неких §§. основних правила. 4. Избор управе и надзорног одбора. 5. Одређење плате чиновницима. 6. Предлови (§. 32. г.) 7. Избор одбора за оверовљење скупштинског записника.

У Тителу 24. децембра 1889. (5. јануара 1890.) ПРЕДСЕДНИШТВО.

РАЧУН БИЛАНЦИЈЕ.

ИМАЊЕ.	фор.	нов.	ТЕРЕТ.	фор.	нов.
Готовина	481	39	Уплате на честице	7077	10
Ескомпт. менице 332 ком. фор. 20906			Улови са капитал. каматама	11737	88
Реескомпт. менице 24 ком. фор. 2325			Чиста хасна	898	92
У благајни менице 308 ком.	18581	--			
Намештај фор. 814 39					
20% одписивање фор. 162·88	651	51			
	19713	90		19713	90

РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА.

ИЗДАТЦИ.	фор.	нов.	ДОБИТАК.	фор.	нов.
20% одписивање од намештаја	162	88	Камата на менице фор. 1886·66	1776	76
Трошкови	449	14	Камата на реск. менице фор. 109·90	57	09
Камата на улоге	392	76	Затезне камате	54	85
Чиста хасна	898	92	Тискарије	15	—
			Преписна пристојба		
	1903	70		1903	70

У ТИТЕЛУ, 31. децембра 1889.

Димитрије Рус с. р. књиговођа. **Едуард Никовиц** с. р. благајник. **Др. Ђорђе Крестић** с. р. управитељ.

Овај рачун биланције, губитка и добитка прегледан је, са главним и побочним књигама сравњен и за уредан пренађен.

У ТИТЕЛУ, 4. јануара 1890.

Надворни одбор:

Милош Миклушевић с. р. **Људевит Гаснер** с. р. **Стеван Чавић** с. р.

Будимпешта Вацка улица 22.	СИГМУНДА РЕМИЈА **ХОТЕЛ НАЦИОНАЛ.**	Средина вароши леп положај.

Хотел првога реда. 168 најудобније удешених соба за 1 фор. па на више. **При дужем бављењу знатно попуштање.**

Овим узимам част п. н. господи официрима до повољна знања ставити, да ће, почевши од 1. јануара 1890. моћи и у мом хотелу користи таковзваног „уконачења“ (Einquartirungen) уживати.

Ради олакшице п. н. мојих муштерија имам у свом бирову спремљених карата (Zonenkarten) за угар. државну жељезницу, које продајем по обичној цени.

С велепоштовањем
СИГМ. РЕМИ.
2—3

БРЗА И СИГУРНА ПОМОЋ ПРОТИВ БОЛЕСТИ У СТОМАКУ ЊЕНИХ ПОСЛЕДИЦА.

Најбоље и најзгодније средство је за очување здравља, чишћења и одржавања свакога у чистоти на дакле и крви, и за потпомагање доброг сваривања свугде већ познато и омиљено

ЖИВОТНИ БАЛЗАМ Дра РОЗЕ.

Овај од **најбољих и најлековитијих биља** најбрижљивије зготовљени балзам, употребљује се с потпуним успехом у свима **тешкоћама при сваривању, грчевима у стомаку, недостатку апетита, накиселом подригивању, навали крви, шуљевима** и т. д. Услед тог својег изврсног дејства постао је овај балзам сигуран и опробан **народно-домаћи лек. Велика боца стоји 1 фор., мала 50 новч. — Хиљадама похвалних писама стоје на углед.**

Заштитна марка

ОПОМЕНА! Да би фалсификатима стао на пут, чиним свакога пажљивим, да је свака боца од мене самог по оригиналном пропису зготовљеног **животног балзама дра Розе** увијена у плаветан картон на коме се по страни налази у немачком, чешком, мађарском и француском језику натпис: **Животни балзам дра Розе из лекарнице „код Црног Орла“ Б. Фрагнера Праг 205 — III.**; на челу боце налази овде на страни исталжена, у смислу закона депонована марка за обрану.

Прави животни балзам дра Розе може се добити само у главном стовариштy произвођача

Б. ФРАГНЕРА

апотека „код Црног Орла“ у Прагу, 205—III у Панчеву код гг. Франца Бауера и Фр. Радде, апотекара.

У све веће апотеке у аустро-угарској монархији имају овог животног балзама на стовариштy.

Код истога може се добити:

„ВРАШКА УНИВЕРЗАЛНА ДОМАЋА МАСТ“

хиљадама захвалних писама приповнато сигурно средство против свију запаљења, рана и отока. Ова се са сигурним успехом употребљује при запаљењу, застоју млека, при отврдлости женски груди, одбијању детета од сисе; при апцесима, отоцима од крви, при загнојењу и карбунклама; при отоцима око ноката, тако званог прча на прстима на руци или нови; при отврдлостима, надувености, оточеном врату (дривне); при тако званој масној израсли, дивљој кости и т. д. — Сва запаљења, отоци отврдлости, надувености могу се за најкраће време излечити а где је већ до загнојења дошло, може се оток за најкраћи рок без бола извидати.

У дозама по 25 и 35 новч.

ОПОМЕНА! Пошто многи ову прашку универзалну домаћу маст фалсифицирају, чиним свакога пажљивим, да се по оригиналном пропису зготовљени само код мене може добити. — Она је права само онда, ако су жуте металне дозе, у којима се маст налази у црвене напутке за употребу (у 9 језика) и у плаветне картоне увијене; на картонима се налази овде на страни исталжена марка за обрану.

БАЛЗАМ ЗА УШИ, најбоље и многим покушајима на сигурно средство за лечење наглувости и за повратак са свим изгубљеног слуха. **Флашица 1 фор.** 22—26

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.